

ROBIN HOOD: HELD OF

In vele films wordt Robin Hood als held neergezet in een verhaal vol romantiek en geweld, maar hoe realistisch is dat? In ons onderzoek naar de bakermat van de verhalen kwamen we al snel terecht bij Middeleeuwse bronnen. Literatuurgeschiedenis en de betrouwbaarheid van bronnen gingen sleutelrollen spelen in onze historische speurtocht. Aan het einde wachtte ons een desillusie, maar we kwamen ook tot verrassende inzichten.

LEERLINGEN GAAN VER VOOR HUN PROFIELWERKSTUKKEN

Elk jaar maken duizenden leerlingen een profielwerkstuk voor het vak geschiedenis. Soms zijn deze niet bovenmatig boeiend, soms echter zitten er werkelijk pareltjes tussen. In deze *Kleio* komen enkele leerlingen aan het woord die – volgens hun begeleiders en de redactie – een bijzonder profielwerkstuk hebben gemaakt. Hadassa van Wijngaarden en Rozemarijn Moes trokken naar Nottingham om deskundigen te interviewen over de rol van Robin Hood in Middeleeuwse ballades. Manon Schouten zette een actie op touw om Lodewijk Napoleon een waardig graf in Nederland te bezorgen en Gijs Berendse ontdekte bij het schrijven van zijn biografie van een overlevende van Dachau een bijzondere brief.

De oudste verhalen die tot onze beschikking staan, kunnen ons relatief het beste beeld geven over Robin Hood. Een van de verhalen, *A Gest of Robyn Hode* (± 1450) laat het publiek meteen kennismaken met de hoofdpersoon: *I shall you tel of a gode yeoman, His name was Robyn Hode*. Op deze manier wordt Robin direct voorgesteld als yeoman, een middenstander. Daarna wordt er gezegd: *Robyn was a prude outlaw*. Dit geeft meer inzicht in zijn sociale omstandigheden: hij was een vogelvrijverklaarde. Hij had niet langer de plichten, maar ook niet meer de bescherming die bij de wet hoorde.

In deze oude verhalen wordt Robin Hood aan het eind van een verhaal vaak vermoord. Een van die verhalen sluit af met de woorden: *For he was a good outlawe And dyde pore men moch gode*. Dit is het beeld dat we kennen: Robin Hood steelt van de rijken en geeft aan de armen. Maar met uitzondering van dit verhaal, geeft Robin niets aan de armen, hij houdt het geld eerder zelf. Rob Lutton, historicus aan de University of Nottingham bevestigt: ‘... ze [Robin en zijn mannen] stelen van de rijken die oneerlijk, corrupt en misleidend zijn en ze nemen het [de buit] voor zichzelf...’ Robin berooft vooral geestelijken, terwijl hij juist zeer religieus is! Robin is *master*, de leider, van een outlawbende. Hij schroomt niet beestachtig te moorden. Is hij eigenlijk wel een held? Rob Lutton: ‘Ik denk dat hij wordt gezien als antiheld.’ Hij merkte op dat Robin door de ballades wordt neergezet als een rechter tussen goed en kwaad, omdat andere autoriteiten betwijfeld worden. Robin doet slechte dingen tegen slechte mensen, wat hem als het ware een held maakt.

Een ander aspect van de verhalencyclus over Robin Hood bracht ons aan het twijfelen over hoe historisch de oorsprong ervan is. Het betreft de bronsoort die over Robin vertelt. Veel bronnen verwijzen nadrukkelijk naar *verhalen* en niet naar

SCHURK?

een historisch personage. Zo is er William Langland, die in zijn *Piers Plowman* een monnik naar voren brengt, die zegt: *I kan noght parfitly my Paternoster as the preest it syngeth, But I kan rymes of Robyn Hood*, met andere woorden: het onze vaderken ik niet, maar verhalen over Robin wel. Ook verschillende Engelse en Schotse geschiedschrijvers noemen Robin Hood. Een belangrijk voorbeeld is de *Polychronicon* uit de vijftiende eeuw, waarin staat: 'rond die tijd, volgens het volkse oordeel, kwelde een zekere vogelvrijverklaarde genaamd Robin Hood met zijn compagnons Sherwood en anderen gezagsgetrouwe gebieden in Engeland met voortdurende overvallen.' De crux is het 'men zegt'. Het gaat niet over een historisch verhaal, het zijn ballades, volksverhalen. Dat betekent dat ze met het publiek mee veranderen. Zij zijn bedoeld als vermaak en waren in welvarende perioden heel populair. Versies die wij hebben zijn misschien niet de oorspronkelijke. We weten niet of een eventueel echte Robin Hood geleken heeft op wat de verhalen vertellen. Zelfs de dertiende-eeuwse juridische verwijzingen naar 'echte' Robin Hoods zeggen niets. Misschien verwijzen deze wel naar de verhalen. Wat overigens wel bij volksverhalen past, is dat de omgeving van Robin Hood en de gebruiken wel historisch zijn.

- 1225:** Eerste verwijzing naar een bestaande Robin Hood in de vorm van 'Robbehod', 'Robert Hod' of 'Hob Hod' in juridische documenten.
- 1260:** Regelmatig worden de namen Robin Hood en Little John als alias gebruikt door misdadigers.
- 1360:** Langland schrijft in zijn *Piers Plowman* over 'rymes' over Robin Hood.
- 1381-1386:** Chaucer noemt Robin in zijn *Troilus and Criseyde*.
- 1420:** De Schotse geschiedschrijver Andrew of Wyntoun plaats in zijn *Orygynale Cronykil* Robin Hood in 1285.
- 1440:** Walter Bower omschrijft in zijn *Continuation*, voortbordurend op John Forduns *Scotichronicon*, Robin Hood in het jaar 1266 als een 'famosus siccarius', een bekende moordenaar.
- 1450:** Aantekeningen in de kantlijn van de *Polychronicon* plaatsen Robin Hood eind dertiende eeuw als 'exlegatum'.
- 1400/1450:** De ballades *A Gest of Robyn Hode & Robin Hood and the Monk*.
- 1475:** Het toneelstuk *Robin Hood and the Potter*. Meer verhalen volgen.
- 1517:** Reformatie in Engeland, Maid Marian wordt in het verhaal geplaatst door sommigen die haar als vervanging voor de maagd Maria beschouwen.
- 1590:** Anthony Munday plaats Marian als adellijke geliefde van Robin in het verhaal. Robin maakt hij Robert, Earl of Huntington.
- 18e en 19e eeuw:** gedichten, verhalen en toneelstukken over Robin zijn nog steeds populair.
- 1938:** *The Adventures of Robin Hood* (film.) Hierop volgden vele klassiekers, zoals Disney's *Robin Hood* en *Robin Hood Prince of Thieves*.

Al met al is het lastig om conclusies te trekken uit de bronnen over Robin Hood. Het is onzeker of hij echt heeft bestaan. Het beeld dat we krijgen is een behoorlijke desillusie voor filmfanaten: heeft hij bestaan, dan was hij geen weldoener, maar een moordenaar; geen held, maar een Middeleeuwse schurk.

Hadassa van Wijngaarden en Rozemarijn Moes hebben in mei eindexamen gymnasium gedaan. ►

Speciaal voor Kleio werd naar aanleiding van dit onderzoek een les voor 4-vwo over Robin Hood in Middeleeuwse ballades gemaakt. Kijk voor de les, het uitgebreide bronmateriaal en de opdrachten voor leerlingen op www.vgnkleio.nl.

